

Kostyál László

Agyagba álmodott legendák

Németh János klagenfurti kiállítása elé

Németh János régi keramikuscsoport sarja, ősei hajdan fazekasok, nagyapja és édesapja messze környék legkeresettebb kályhámesterei voltak, akiknek munkáira a Nyugat-Dunántúl számos kastélyából is érkeztek megrendelések. Az agyag illata, selymes-nyúlós tapintása, a forgó fazekaskorongon felhúzott formák a zalaegerszegi családi műhelyben meghatározó élményt jelentettek a számára. Nem csoda, hogy a Zala folyócska mellett, dombok ölelésében fekvő, mára hatvanezresre duzzadt, hajdani kicsiny tisztviselő városból a budapesti Iparművészeti Főiskolára vezetett az ifjú útja, ahol a legkiválóbb magyar mesterek, Borsos Miklós és

Gádor István irányításával tanulta meg a keramikus és a szobrász szakma fortélyait. Briliáns tehetségénél fogva számos kapu nyitva állt volna előtte, őt azonban hazahúzta a szíve a szülővárosába, amelyet azóta sem hagyott el. Itt él és alkot, készíti utánozhatatlan hangulatú korsóit, figuráit, és köztéri szobrait is, melyek nem csupán Magyarország számos településén, de hazájától távol, Helsinkiben, Új Delhiben, Canberrában, Ljubljanában, Krosznóban is tanúskodnak alkotójuk eredeti művészetéről és gondolkodásmódjáról. Alkotásokban gazdag, több mint öt évtizedes pályafutását számos rangos díjjal, Zalaegerszeg díszpolgári címével ismerték el,



Enteriőr
a
kiállításról



Németh
János
Klagenfurtban
a kiállításon

számára azonban ennél is fontosabb az a sok szeretet, amit a település utcáin sétálva az egyszerű emberektől kap.

Vajon mi lehet a titka ennek a meleg, eleven pillantású kis embernek? Melyek azok a meghatározó vonásai alkotásainak, amelyek alapján azokat elhelyezhetjük a mai európai művészet rendkívül színes palettáján? Egyáltalán, meg tudják-e szólítani a 21. század digitális világban élő emberét, vagy csupán egy letűnt korszak mentőjének tekinthetjük művészetét?

Az első, amire fel kell hívni a figyelmet, technikai jellegű, és a művész alkotói módszerére vonatkozik. Németh János legfontosabb munkaeszköze mindmáig a fazekaskorong. Alkotásait alapvetően forgástestekből, vagy azok metszeteiből építi fel, amiket kiegészít vagy továbbalakít, ahogy a kompozíció megkívánja. Az ősi technikához való ragaszkodás a gyökerekhez való kötődést jelképezi a számára. A tradíciók azonban nem csupán a sajátosan pufók formák alakítási módjában jelennek meg, hanem az általuk közvetített tematikában, szellemi világban is. Kerámiái a magyar népművészet és folklór motívumkincsére és világszemléletére épülnek, amelyben harmonikusan ötvöződnek az ősi pogány mondák a keresztény legendákkal és a természeti jelenségek megfigyelésén alapuló népi bölcsesség megnyilvánulásaival. A művész a sajátos táji egységet képező Göcsejben érzi otthon magát, az itt élő, egyszerű emberek társaságában, a vadban gazdag, árnyas erdőben, a völgyben csörgedező patakoktól a domboldalon a hűvös borospincéig felhúzódó szőlősorok között, megpihenve a régi titkokat őrző, kicsiny templomok mohos falainak árnyékában. Sajátosan magyar, és sajátosan zalai művészet ez. Világa harmóniára épül, mélységesen emberi, nincsen benne stressz, rohanás, és nincsen benne hazugság. Az öröm és a bánat, a magasztos és

a fájdalmas időtlen derűben és békességben egyesül, az értékek állandóak, vagyis éppen azt állítja elénk, ami a mai életből a legjobban hiányzik.

Németh nagyon kiérlelt, sajátos forma- és térfelfogása voltaképpen eklektikusnak mondható. Az alapot a népművészet látásmódja képezi, de ezen túl a művész a nagy kultúrkörök művészetének számos tanulságát is levonja. Az egyiptomiak jellemző felületekre építő figura-alakítása, az etruszk kerámiaszobrok monumentalitása, az archaikus görög plasztika lényegre törése, a középkori faragványok mély spiritualizmusa és jelképisége, a barokk művészet szimbolizmusa egyaránt nyomot hagyott művein. Korsóin és reliefjein nem a szerkesztett perspektíva alárendelő, hanem a népi művész mellérendelő szemléletmódja érvényesül: a jelentés szempontjából fontos motívumok egyenlő hangsúllyal jelennek meg, a lényegtelen, dekoratív elemek erősen redukálódnak, a térbeliség jelzése pedig csak a legminimálisabbra korlátozódik. Alkotásainak tartalmi vetülete az ilyen jellegű absztrakció révén válik különösen tömörre és egyértelművé.

Alkotásait szemlélve úgy érezzük, a művésznek sajátja az általa bemutatott gondolatvilág. Éppen abban különbözik a népművészetet az elmúlt százhusz évben forrásként felhasználó művészek többségétől, hogy Gauguin, a szecessziós alkotók és követőik elsősorban formai megújulást kerestek, Németh János számára viszont ez a forma- és motívumvilág a mai, embert őrlő, elidegenedett életmód hiteles alternatívájának hordozója, amelyben az okosság helyett a bölcsesség, az öröm helyett a békesség uralkodik. Művészte az egyedi és az általános, a zalai népművészet és az európai grand art irányából is teljes körűen értelmezhető, ami rendkívül fontos, azonban a legfontosabb üzenete a technikai-digitális civilizáció által eredményezett lelki elkorcsosulás sorsszerűségének cáfolata, és egy teljesebb élet lehetőségébe vetett bizalom kifejezése. Ha üzenetét megértjük, valóra váltása már csak rajtunk múlik.